

A photograph of three children riding scooters on a cobblestone path. The child in the foreground is a girl wearing a bright pink jacket, a blue and white patterned beanie, and green gloves. She is smiling and looking towards the camera. Behind her, another child in a purple jacket and a white beanie is also riding a scooter. Further back, a third child in a pink jacket is visible. The path is made of grey cobblestones and is bordered by a low stone wall on the right. In the background, there is a modern building with large glass windows and a set of stairs leading up to it. A white car is parked on the left side of the path.

Norheimsund - attraktiv stad med fortid og framtid

**Presentasjon for «Den tette byen»
Stord 19.september 2016
Borghild Storaas Ones**

Tettstadutvikling – samarbeid og felles gevinst !

Presentasjon på «Den tette byen»
Stord 19.september 2016
Borghild Storaas Ones

2007

2012

Norheimsund, 1920 (ca.)

Ryggen mot sjøen

Norheimsund, flyfoto ca.1930

Norheimsund, ca. 1930. Foto Alfred Vikør.

Utgjeve av T.T. Storaas og Storaas Norheimsund A/S 1993.

Nytt sentrum etter brannen

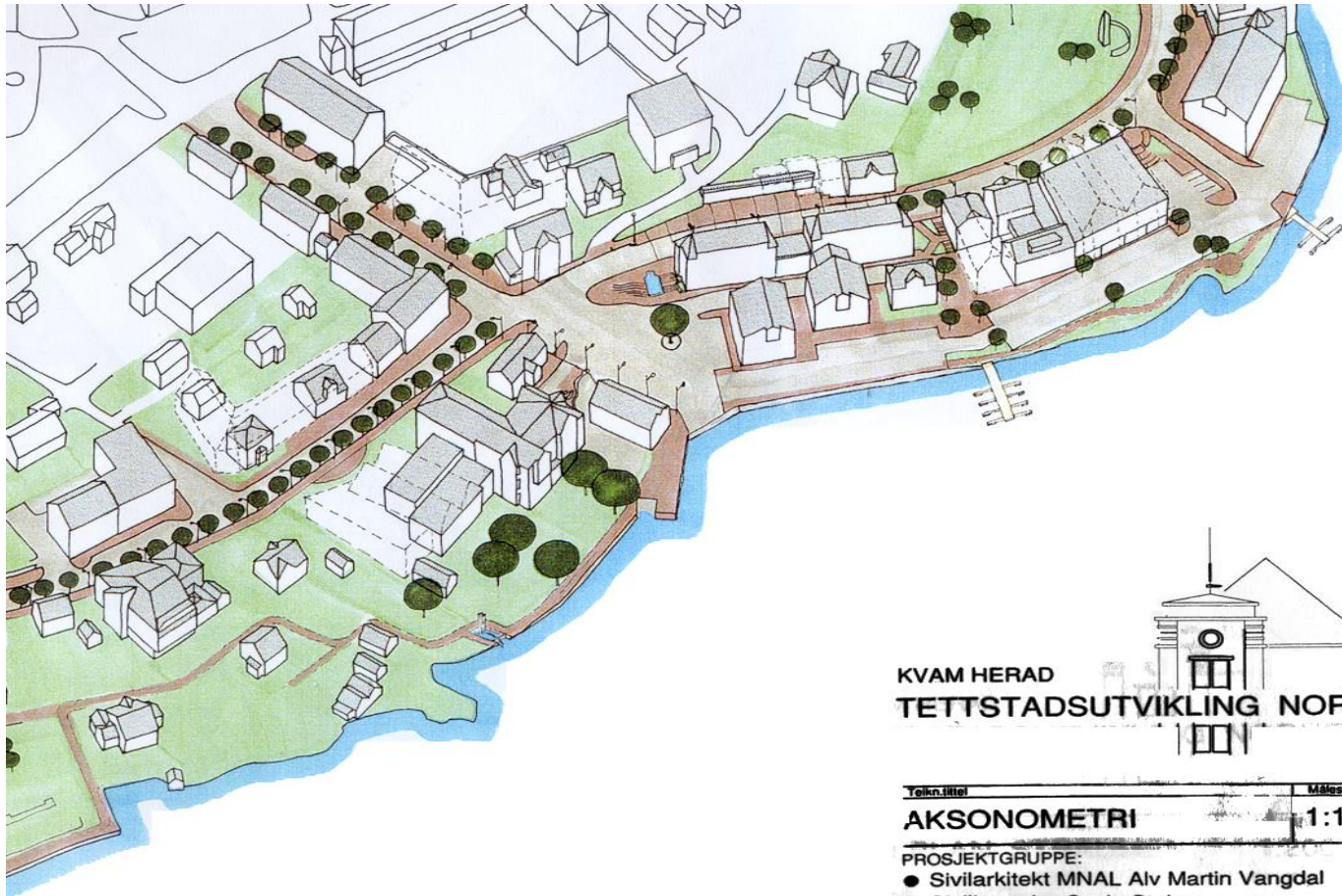

Norheimsund, 1975 - 1978

Kvartalsstruktur

KVAM HERAD
TETTSTADSUTVIKLING NORHEIMSUND

Tekn.tittel	Målestokk	Dato
AKSONOMETRI	1:1000	100195
PROSJEKTGRUPPE:		Tekn. nr.
<ul style="list-style-type: none"> ● Sivilarkitekt MNAL Alv Martin Vangdal ● Sivilingeniør Svein Steine ● Landskapsarkitekt MNLA Olav Tveitnes ● Biletkunstnar Svein Rønning		02
Prosjektadr.: Sivilarkitekt MNAL Alv Martin Vangdal 5600 Norheimsund tlf. 56 55 19 40 fax 56 55 24 40		

Norheimsund ca 1994
Ruskut og ubrukeleg sjøfront

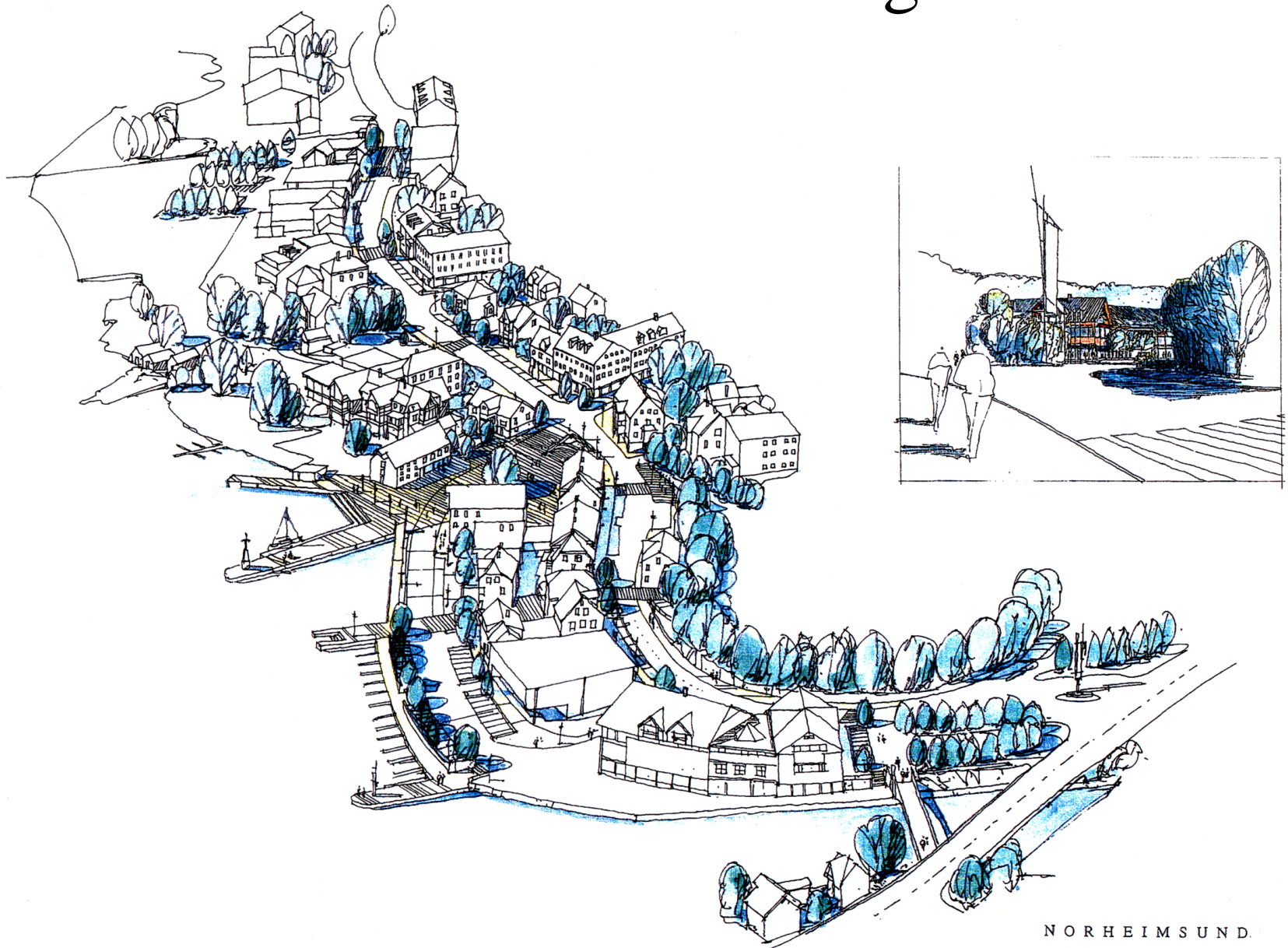

Frå tettstadprosjekt

Frå Handlegatas ansikt

Norheimsund, ca.1997

Norheimsund, 28.05.99

Norheimsund, 23.06.99

Sjøsida er atter i bruk

Kva med vegen?

Miljøprioritert gjennomkøyring!!

Miljøprioritert gjennomkøring

Finansiering

- Første byggesteg ca 11 mill (+ fri grunn)

Fordelt med ca. ein tredel kvar på private, stat/fylke/vegvesen og heradet

- Andre byggesteg ca 15,5 mill.

Fordelt med ca. 7,5 mill på vegvesenet, 0,7 på private, 0,6 på kraftverk/televerk, 3,7 på stat/fylke og 3,0 på kommunen

- Kvam herad fekk opprusting for ca. 26,5 mill ved å investera ca.6,5 mill.

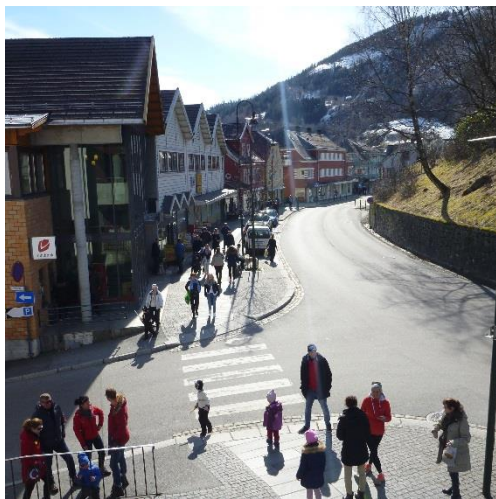
- Byggesteg tre og fire vart i det alt vesentlege finansiert av kommunen, med noko tilskot frå fylket og vegvesenet.

Godt samarbeid

Påskeafta
2015

Blømande handel

Fungerer med og for folk

• Norheimsund Gjestehamn

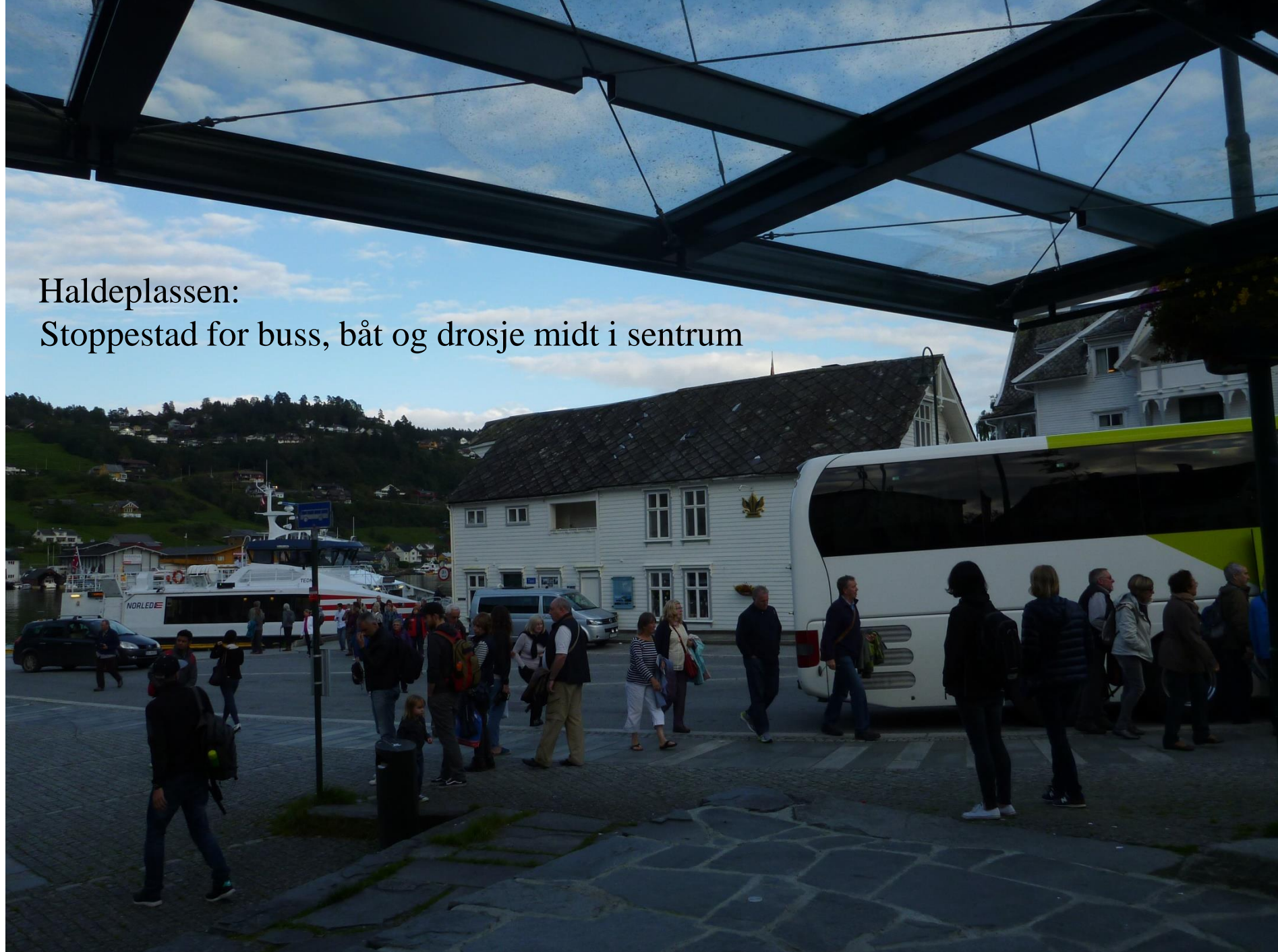
Haldeplassen: Sentrum i sentrum.

Her er passarspissen plassert

Haldeplassen:
Stoppestad for buss, båt og drosje midt i sentrum

NORHEIM
SUND
REGIONSENTER

Statens pris for
ATTRAKTIV
STAD 2013

NEW ZEALAND
Apples

Sentrum Scene 2016: (Noregs finaste busskur) God bruk av prispengar og meir

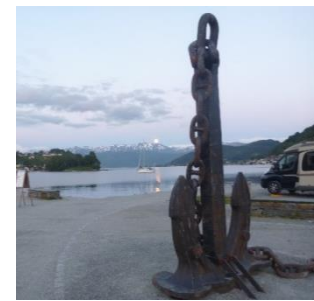
Foto: Leif Kastdalen

Heilårs strandliv midt i bygda

Jonsokbål Olsokbål
KORK -konsert
Badekai og anker
Tour des Fjords
Bading og stuping
Gåing og sykling
Trivnad

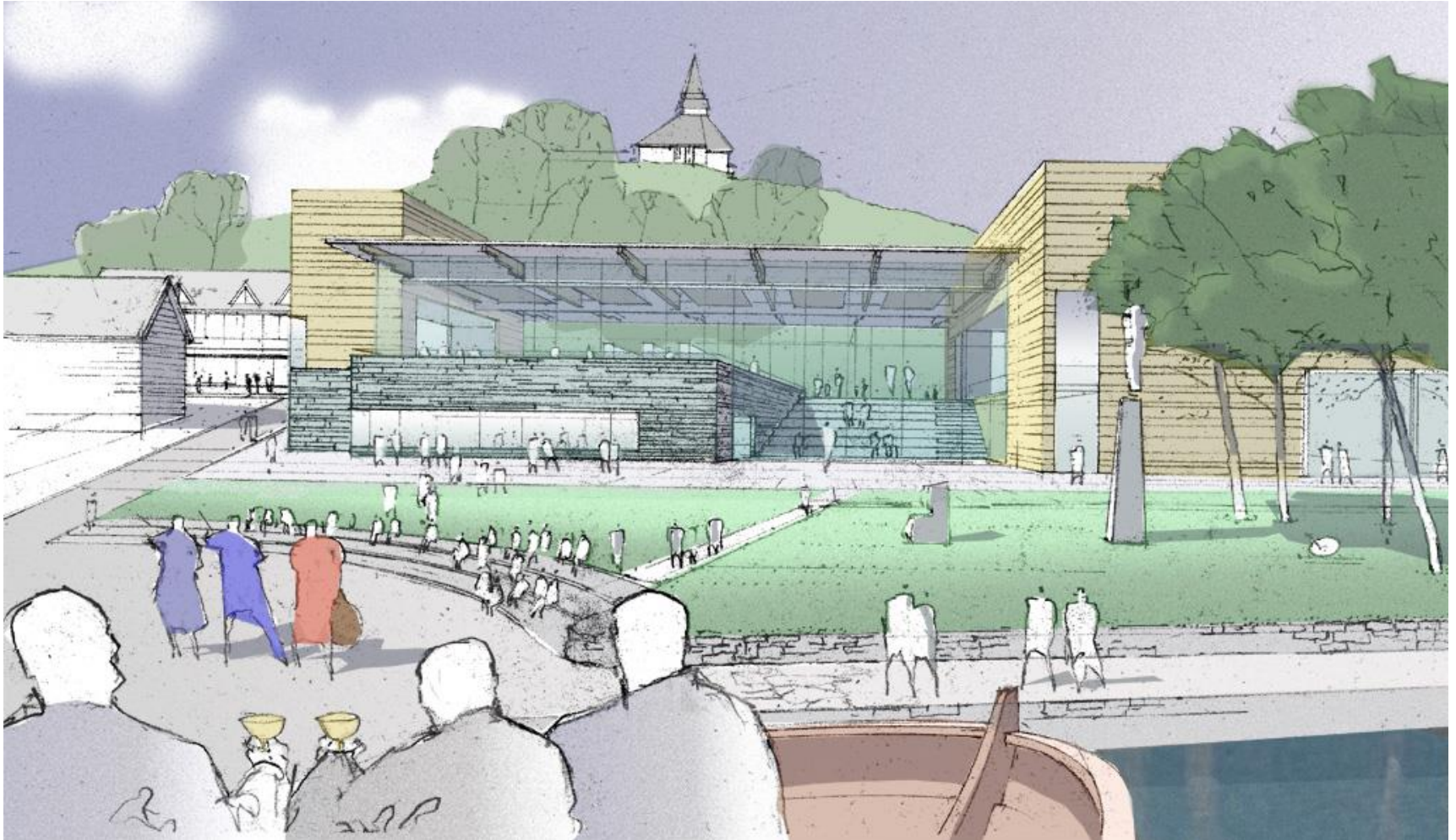

Tilleggseffekt: Bygg med 34 husvære er under bygging på utfylt grunn ved strandvegen

Regionalt kulturhus: planane klare

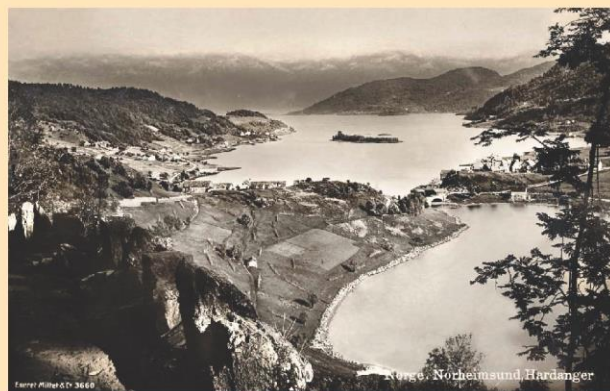
MOVATNET

STRANDVEGEN MELLOM FARTØYVERNSETERET OG STRAUMEN OG VIDARE LANGS MOVATNET TIL STEINSDALSFOSSEN

N Mellom Movatnet og Steinsdalsfossen i vest, ligg Fjærabygda med gardane Nesthus, Århus, Midthus og Øvsthus. Fjærabygda har namnet sitt etter fjorden, som på 1300-talet vart nemnt Fyrði. Steinsdalselva endar opp i Movatnet, som er blanda med sjøvann. Dette er brakkvatn, og her kan ein fiska flyndre, torsk, lyr, sei kviting, ål og sjølvsagt sjøaure og laks. Steinsdalselva er ei typisk flaumelv, og det går ikkje fisk opp elva frå Movatnet utan at vannstanden er godt over det normale for sommaren. Øvst opp i elva kan du fiska små fjellaure, men elva er mest kjend som ei av Norges beste sjøaureelvar. I Fjærabygda er det funne formminne og spor etter graver. Gardane har vore i slektene i mange hundre år, og har vore drivne som husdyrbruk med ku, sau og gris. Skogen var og ein ressurs, tønneband frå hatleskogen vart selt til tønnebakkarane ute ved kysten. Også i dag er der mjølkeproduksjon i Fjærabygda, no med eit nybygd fjøs med plass til 70 kyr, og med unge bønder som ser optimistisk på framtida.

GB

Ferret Pilgr 6/7-3669
Området mellom Movatnet og Nesthus i aust heiter Sandrevik og vart tilrettelagt for bebyggelse frå 1950 og -60 tallet.

STEINSDALSVASSDRAGET

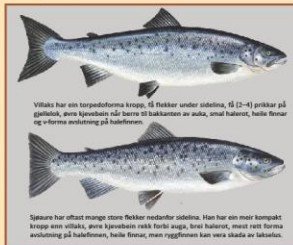
Har sitt utspring frå Kvamskogen og fjella rundt. Elva samlar seg i Longvotn, og stupar ufor kanten øst i Tokageilet. På sin veg ned mot Steinsdalen, har elva laga seg mange fine holar som er fulle av fjellaure. I det elva renn under Netelandsbrua og ned i Gjeraholen (og kalla Tvibylgjene) møter fjellauren laksen og den storvakne sjøauren som vandrar frå fjorden og opp hit.

SJØAURE

Steinsdalselva er ei av Norges beste sjøaureelvar, i alle fall når det gjeld storleiken på fisken. Det er spesielt den storvakne sjøauren som særmerker Steinsdalselva. Rundt 1980 vart det tatt ein sjøaure på 14,3 kg, og sjøaure på 3-5 kg har vore vanleg. Tidlegare var elva og ei relativt god lakseelv.

Bilene frå 1969: Lars Nerhus med fange frå gjerde i Movatnet, han var også den siste som fiske med karnett her. I 1975 vart Movatnet fiske for gjerdene.

Viltaks har ein torpedoforma kropp, 16 flekker under sidelina, 12 (2-4) prikkar på gjeffela, øvre kjeverein når berre til bakken av auka, smal halerot, helle flører og ei form av endring på sidelina.

Sjøaure har oftast mange store flekker nedanfor sidelina. Han har ein meir kompakt kropp enn viltaks, øvre kjeverein når berre til auka, brei halerot, mest rett forma avending på sidelina, helle flører, men veggfinner kan vera skilde av sidelina.

FISKING I MOVATNET

Tidlegare var det tyske turistar som vitja campingplassen på Mo for å fiska ål, og fleire av desse budde der år etter år. For var det eit godt dorgefiske frå båt i Movatnet, og enno lenger tilbake var og garnfiske og notfiske tillate. For fleire av bruka med gode garnrettar, var dette ei viktig tilleggsnærings.

FREDING

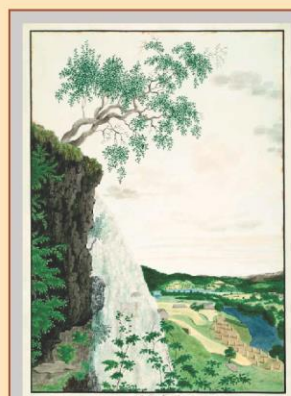
På grunn av sterk nedgang i bestanden av vill laks og sjøaure, har vassdraget vore totalfreda dei siste to åra (frå 2009). Laksen vart freda enda nokre år tidlegare. Eina form for fiske no er uttak av rømd oppdrettlaks. Grunneigarlaget skipa til kurs i dette i 2010. Det var stor interesse, og ca. 50 personar deltok på kurset og kan nytta til utfiskinga. Steinsdalen og Norheimund grunneigarlag har dei seinare åra ikkje drive anna kultiveringsarbeid. Dette vert truleg heller ikkje sett i gang att for meir av fisken overlever oppveksten i fjorden og havet.

BIOLOGISK MANGFOLD

Ulike typar andefuglar finst i Movatnet: Stokkand, krikand, lak-sand og toppand, dessutan kan ein sjå skarv, tjeld og hegge. Vår og haust landar ein flokk svanar i vatnet under trekket.

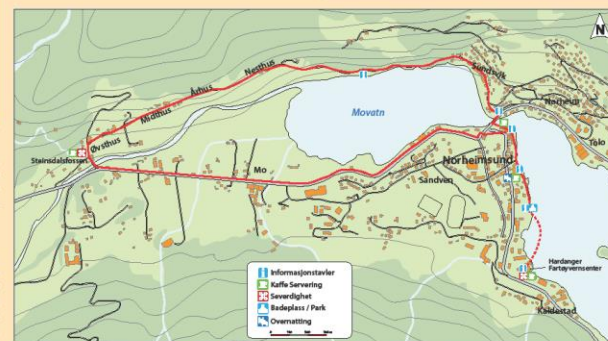
ORKIDEAR

I Norge veks berre 1% av orkidéartane på jorda, i Kvam halv-delen av dei me finst her i landet. I edellauvskogar som den du no står ved foten av, veks det fleire orkidéartar. For lauvet sprett, medan sola enno uhindra lyser opp skogbotnen, startar vårmari-rihaden Orchis mascula å blomstra. Denne er den tidlegast blom-strande orkidéen i Hardanger. Han er vakker å sjå på, men kan lukta vondt. Mange orkidéar er freda, jamvel om denne ikkje er det, står han best der han er, så ikkje plukk han. Ein anna av orkidéane som du kan finna i vegkantar og opne grasbakkar i Kvam, er grov nattfoll, Platanthera montana.

Knut Tvede Skarv - © Olav Reinertsen i Bergen

Catherine Kelle (1788 - 1859) frå Ulvik var Noreg sin første kvinnelige forfatter - ein kvinneleg eventyrer som m.a. gjekk to gonger til fots gjennom Europa til India. Hennes Reisesjurnal på over 400 sider gjev dokumentarstoff om stader ho vitja, og 251 etterlatne akvareller gjer henne òg til vår første kjende kvinnelege målar. Ho måla motiv frå Fjærabygda og som her, frå Steinsdalsfossen.

Det går turveg herifrå til Steinsdalsfossen. Turen går på flat veg og st lenger Movatnet og gjennom Fjærabygda. Han tek ca 30 min (ca 2,3 km). Returen kan du ta på gangvegen langs riksvegen, og slik få ein rundtur.

«Overgangs-
vindauga»

Suksessfaktorar

- Gode planar
- Bit for bit
- Dytt og dra
- Ver raus

Grove
(sentrum)

=

**møte-
stad**

Takk for meg

Nokre lysbilete eg ikkje viste,
fylgjer her:

Ting å huska på

- Sikkerheit til ei kvar tid - sentrum
- Arbeid i grunnen først
- Universell utforming
- Køyremønster og parkeringsløyningar (f.hemma)
- Godkjent skiltplan
- Varelevering
- Ivareta gåande og syklende
- Gode møteplassar

Ting å huska på II

- Varige materiale, avrunda kantar
- Tenk drift når løysingar skal veljast (vassavrenning, brøyting, strøing, reingjering osv)
- Plassering av gatemøblar (benkar, tre, bed, skulpturar, sykkelstativ, boskorger osv.)
- Mange detaljar skal på riktig plass (straumuttak, plass for juletre, flaggstenger osv.)
- Arbeida etappevis
- Tenk drift når løysingar skal veljast

Ting å huska på

- Sikkerheit til ei kvar tid - sentrum
- Arbeid i grunnen først
- Universell utforming
- Køyremønster og parkeringsløyningar (f.hemma)
- Godkjent skiltplan
- Varelevering
- Ivareta gåande og syklende
- Gode møteplassar

Ting å huska på III

- Ikkje alltid mogeleg å oppnå optimale løysingar.
- Anlegget vert aldri heilt ”ferdig”

Norheimsund ca 1910

Sandven Hotell og Haldeplassen, frå postkort, ca. 1910.

Utgjeve av T.T. Storaas og Storaas Norheimsund A/S 1993.

Tettstadutviklinga i Norheimsund 1986 - 2004

- Eit prosjekt med lukkeleg samhandling mellom private og offentlege, med sta aktørar og heldige omstende
- Eigentleg eit under

Korleis har me næringsdrivande delteke?

- Initiativ
- Positiv interesse
- Deltaking i planarbeid
- Økonomiske bidrag
- Vilje til å få noko gjort
- Vilje til å vera romslege

Samarbeid

- Veldig godt samarbeid mellom nokre grunneigarar/næringsdrivande
- Fullstendig fråverande samarbeid med andre grunneigarar/næringsdrivande
- Veldig godt samarbeid med heradet

Utvikling 1998 - 2003

- I 1998 var juli 4. beste månaden, 50% av desember
- I 2003 var juli nest beste månaden, 77% av desember (I 2015 var desember og juli ca. like store)
- Omsetningsauken frå 1998 til 2003 var 12%
- Omsetningsauken frå 1998 til 2003 for juni, juli, august var 22%

Felles gevinst?

- JA
- FOR ALLE
- ME HAR EIT LIVSKRAFTIG SENTRUM
I EI LIVSKRAFTIG BYGD

Konkrete fylgje av tettstadutviklinga:

- Nye butikkar med fasade mot sjøen
- Vinmonopolet kom, sentralt plassert
- Nytt turområde
- Ryddige sentrale P-plassar på kaien
- Ny P-plass ved Essoen
- Gjestehamn, bryggje utanfor kaien
- Dieselpumpe på kaien
- Båtfestivalen
- Betre samarbeid i Næringslaget
- Utviding av gjesthamna 2004